

VOORINGENOMENHEID: DESKUNDIGEN EN SYSTEEMVERANDERING

Het grootste risico voor het komen tot een werkelijk objectieve analyse van voordelen, nadelen en risico's van het huidige en het door Ons Geld voorgestelde systeem en de varianten daarvan is, als in het voorgaande aangegeven (sectie 15), dat bij zo'n analyse teveel wordt geleund op de meningen van de "officiële" experts, economen en financiële deskundigen, en de officieuze: politici, ambtenaren en journalisten die zich bezig houden met economisch beleid. De ervaring leert dat veel van deze deskundigen het thema met een grote mate van vooringenomenheid benaderen, hetgeen onder meer blijkt uit onwil om zich serieus in de materie te verdiepen. Dat leidt tot het bij voorbaat afwijzen van iedere significante verandering van het huidige monetaire systeem. In plaats daarvan wordt, bewust of onbewust, een onjuiste voorstelling van zaken gegeven van de ideeën over en voorstellen tot verandering, leidend tot oneigenlijke argumenten. Ook is er onwil om werkelijk, dat wil zeggen op basis van gedegen argumenten, de discussie aan te gaan: in plaats daarvan worden voorstanders van monetaire hervorming weggezet als ondeskundig of erger. Hieronder worden een aantal voorbeelden gegeven van de boven omschreven problemen. Ze zijn afkomstig van drie categorieën deskundigen: Kamerleden (de financiële specialisten van de grotere partijen), de geschreven pers, en academici.

Kamerleden

Een goed voorbeeld van vooringenomenheid en haar gevolgen werd in het Kamerdebat gegeven door de financiële specialisten van de grote partijen D66, PvdA en VVD. Zo refereerde de Heer **Koolmees** van D66 aan "... *de centrale planning van geld, van de hoeveelheid geld die beschikbaar moet zijn in de economie. Daar hebben we heel slechte ervaringen mee, los van de discussie over het feit dat een publieke instelling — "een vierde macht", zoals de initiatiefnemers zeggen — heel moeilijk inzicht kan krijgen in hoeveel geld er nodig is, met alle gevolgen van boom and bust cycles, juist als gevolg van zo'n systeem.*"

De opmerking van de Heer Koolmees dat er slechte ervaringen zijn met de centrale planning van geld is onwaar. Zoals veel studies, mede geciteerd in de Ons Geld publicaties, aantonen zijn in het verleden centrale banken veel prudenter geweest met geldcreatie dan private financiële instellingen. De ernstigste economische en financiële crisissen, daarbij inbegrepen de Duitse hyperinflatie van de twintiger jaren van de vorige eeuw, zijn vooral veroorzaakt door private banken en speculanten. Anderzijds zijn er allerlei mechanismen te bedenken om in te schatten hoeveel geld er nodig is en vooral, om te bepalen hoeveel geld er geschapen kan worden zonder de vraag zover op te stuwen dat producenten ongestraft hun prijzen kunnen verhogen. Daarover werd hierboven al het één en ander gezegd, met name in sectie 10.

De Heer Koolmees vervolgt: Je zult er dan juist voor moeten zorgen dat alle vragers en aanbieders van geld op de markt bij elkaar kunnen komen, waardoor er door honderdduizenden transacties wijsheid ontstaat, de wijsheid van de grote menigte. Dat is een efficiënte manier om de juiste geldhoeveelheid in de economie tot stand te brengen en om ook een democratisch evenwicht tussen vraag, aanbod en prijs tot stand te brengen.

Afgezien van het feit dat het begrip "de wijsheid van de grote menigte" hier niet van toepassing is (daarvoor zouden de individuen van die menigte bewust de te scheppen hoeveelheid geld in moeten schatten) bestaat die markt waar aanbieders en vragers van geld bij elkaar komen helemaal niet. Er is sprake van een groot aantal markten waarvan de meeste niet goed werken omdat er onvoldoende informatie en concurrentie is, en vragers een veel zwakkere positie hebben dan de aanbieders. En het al genoemde feit van het enorme aantal financiële en economische crises onder het huidige systeem zou zelfs de Heer Koolmees in moeten doen zien dat het huidige systeem weinig efficiënt is, behalve in het doen toevloeien

van buitensporige winsten naar de financiële sector als het goed gaat, en het afwentelen van verliezen op de belastingbetaler als het slecht gaat.

De Heer **Harbers** van de VVD gaat op dezelfde wijze in de fout als hij het volgende stelt: “Een overheidsbank, een instituut dat de geldhoeveelheid bepaalt, klinkt leuk, maar is een soort communistisch systeem waar de overheid helemaal niet toe in staat is. Bovendien ben ik bang dat het voor politici net iets te verleidelijk wordt om de geldpers aan te zetten, wanneer je zomaar geld kunt maken.”

Wat betreft de referentie aan “een communistisch systeem”: is rechtspraak door de overheid ook “communistisch”? Op deze manier kunnen alle overheidstaken wel “communistisch” genoemd worden. Toegegeven, een instelling die de geldhoeveelheid zou bepalen heeft inderdaad op dat specifieke gebied een element van centrale planning. Vraag is of dat zo slecht is – tenzij men, als de Heren Koolmees en Harbers, er tegen alle empirische bewijzen in van uitgaat dat de markt vanzelf zorgt voor het juiste evenwicht. In dit geval is het enige dat gepland wordt de hoeveelheid smeermiddel voor de economie – want uiteindelijk is dat de voornaamste functie van geld. Verder, als voorgesteld in dit memo, zou tot op zekere hoogte, in overleg met de uitvoerende macht, gepland worden in welke sectoren en waaraan het nieuw geschapen geld besteed zou gaan worden. Het is vergelijkbaar met het toedienen van smeermiddel aan een machine. Beter centraal plannen of de toediening overlaten aan een groep monteurs die onafhankelijk van elkaar de machine van smeermiddel voorzien, in door hen bepaalde hoeveelheden en op door hen bepaalde tijden? Verder valt, zoals al eerder aangegeven, die hoeveelheid redelijk in te schatten, en zullen kleinere en zelfs wat grotere fouten niet direct invloed hebben: daarvoor is het nodig dat producenten hun prijzen verhogen en consumenten, inclusief de overheid, die prijzen accepteren. Met name dat laatste is makkelijk te controleren. Ongerechtvaardigde prijsverhogingen zouden dus vrij gemakkelijk onder controle kunnen worden gehouden door geen overheidsopdrachten te verlenen aan prijsverhogende economische actoren totdat de de prijzen weer naar het oude niveau zijn bijgesteld.

De tweede opmerking van de Heer Harbers, dat het “voor politici net iets te verleidelijk wordt om de geldpers aan te zetten” is een mooi voorbeeld van een foute voorstelling van zaken. De essentie van het voorstel van Ons Geld en alle andere voorstellen voor monetaire hervorming is nu juist het loskoppelen van politiek en de besluitvorming over geldschepping. Die essentie is ook relevant voor een andere opmerking van de Heer Koolmees, ten aanzien van politieke aansturing en politieke druk die voor “kredietbubbels” en een instabiel financieel systeem zouden zorgen. Daarbij verwijst hij naar de Duitse Landesbanken en de Spaanse Cajas. Het probleem van beide types banken was dat ze juist wel blootstonden aan politieke invloed, en van de (regionale) politiek de opdracht meekregen de winsten te maximaliseren. De essentie van het Ons Geld voorstel is nu juist om dat soort beïnvloeding onmogelijk te maken – zoals ook nu bij centrale banken al het geval is. Overigens is de opmerking van de Heer Koolmees minder relevant voor de discussie over geldschepping: zij zou eerder passen in een discussie over publiek of privaat bankieren (zie sectie 17).

Een ander goed voorbeeld van een verkeerde voorstelling van zaken van de Heer Harbers komt naar voren als hij stelt dat Ons Geld de kredietverlening wil weghalen bij de commerciële banken. Ons Geld stelt juist voor dat kredietverlening gedaan zou moeten worden door commerciële banken, maar dat geldcreatie daarvan losgekoppeld moet worden.

Ook de Heer **Nijboer** geeft er blijk van de voorstellen van Ons Geld niet goed bekeken te hebben als hij het volgende stelt: “Ik vind dat de geldcreatie aan onafhankelijke centrale bankiers moet worden gelaten, zoals het nu is. De centrale bank bepaalt via rentebesluiten en

andere besluiten hoeveel geld er in omloop is en op welke wijze banken al of niet geld kunnen uitlenen. Ik vind niet dat politici dat moeten doen.”

Zoals in dit memo aangegeven is het probleem juist dat 97% van de geldvoorraad door private banken geschapen is en wordt middels kredietverlening, en dat de invloed van centrale banken via rentebesluiten en “de wijze waarop banken al of niet geld uit kunnen lenen” miniem is, zoals al besproken werd in sectie 8. Ook slaat hij de plank volledig mis als hij aangeeft: “*Als wij dat binnen de eurozone zouden doen, zou dit betekenen dat wij hier in de Kamer, maar ook onze Portugese, Cypriotische, Italiaanse en Duitse collega's uiteindelijk bepalen hoeveel geld er in omloop is. Politici met de hand aan de kraan zijn echter een recept voor ellende.*” Alweer: Ons Geld stelt juist voor de invloed van de politiek volledig uit te schakelen door de besluitvorming over de te scheppen geldhoeveelheid weg te leggen bij een onafhankelijke “Vierde Macht”.

Het bovenstaande geeft een indicatie van de risico's van het zich verlaten op “experts”, zoals toch ook de financiële specialisten van de Tweede Kamer genoemd mogen worden. Het verkeerd voorstellen van zaken, om niet te zeggen de verdraaiing van de feiten, en daarmee het gebruik van oneigenlijke argumenten zal de uitvoerders van de WRR studie moeten nopen tot een uiterst kritische bejegening van alle deskundigen die voor de voorgestelde analyse gehoord zullen worden. Een serie open debatten tussen voor- en tegenstanders, gemodereerd door het WRR onderzoeksteam, waarbij dat team ook weer de gepresenteerde argumenten – uit beide kampen – kritisch zal moeten beoordelen op validiteit, zal essentieel zijn voor waarheidsvinding en conclusievorming.

Ter afsluiting van dit overzicht van de vooringenomenheid van sommige Kamerleden nog enkele weerleggingen van en uitleg over de hierboven weergegeven argumenten van de Kamerleden van de grote partijen. Ze zijn gebaseerd op werk van Joseph Huber, professor economische and milieusociologie aan de Martin Luther Universiteit van Halle-Wittenberg, Duitsland¹, (co)auteur van een aantal documenten over monetaire hervorming. Hij stelt het volgende:

1) Markten falen in het voorzien in een adequate geldhoeveelheid omdat het huidige girale geld niet onderhevig is aan natuurlijke schaarste: banken kunnen in principe onbeperkt geld scheppen. Er zijn korte termijn beperkingen, maar geen beperkingen op de langere termijn. En omdat banken direct voordeel hebben van geldschepping wordt er op den duur teveel geld gecreëerd. Centrale banken hebben weinig of geen controle over dit proces omdat zij bankkredieten en deposito schepping slechts in geringe mate en alleen indirect kunnen beïnvloeden. Bovendien moeten centrale banken aan de vraag van banken naar reserves en contant geld voldoen omdat anders de betalingen en daarmee de economie tot stilstand zouden komen.

De hoeveelheid giraal geld kan dus noch door de markt noch door centrale banken in de hand worden gehouden. Dat is de laatste decennia ook wel gebleken uit de enorme toename van de geldhoeveelheid. Zoals Positive Money heeft aangetoond voor het Verenigd Koninkrijk is dat geld vooral naar de financiële markten en de huizenmarkt gestroomd, waar het tot stijgende koersen en huizenprijzen heeft geleid. Dat gebeurde voor de crisis van 2008 en ook nu weer, tot de volgende crisis een feit is. Daarna stagneert de economie en kan er zelfs krimp plaats vinden, met alle gevolgen van dien voor de reële economie.

2) De hoeveelheden bankgeld zijn dus niet in de hand te houden, en markten leiden niet tot een zelfbeperkend evenwicht. Bovendien, stelt Huber, ontnemt het huidige monetaire

¹ www.sovereignmoney.eu

systeem de overheid het soevereine recht op geldschepping en maakt het de financiering van de overheid veel meer dan nodig is afhankelijk van banken. Anderzijds is een overgang van bankgeld naar publiek geld analoog aan de vervanging van private bankbiljetten door centrale bank biljetten in de 19e eeuw. Publieke geldcreatie behelst eigenlijk het uitbreiden van het traditionele overheidsmonopolie op geldschepping van munten en bankbiljetten naar het nu dominante girale geld of bankgeld. In die context is het refereren aan publieke geldcreatie met termen als “centralisme”, “bureaucratische centrale planning” of zelfs “communistisch” vergezocht.

Media: de kranten

De Volkskrant plaatste op 12 oktober een stuk van Han de Jong, hoofdeconoom van de ABN-AMRO. Goede binnenkomer: in reactie op het Burgerinitiatief Ons Geld begint de Heer de Jong met te ontkennen dat banken geld uit het niets scheppen. Daarmee negeert hij het groeiende aantal experts dat stelt dat dit juist wel het geval is, zoals de elders in dit memo geciteerde Richard Werner en de Bank of Engeland. Ook stelt de Heer De Jong dat geld altijd schuld is. Hij onderbouwt deze bewering niet. Hij kan dat ook niet, omdat het niet klopt. Wel geldt het voor het huidige systeem, met name voor de 97% van het geld dat nu door private banken als schuldgeld wordt geschapen bij de kredietverlening. Maar dat is, als eerder in dit memo aangegeven, een keuze: we kunnen ook opteren voor het scheppen van schuldvrij geld door private banken het privilege van geldcreatie te ontnemen.

De Heer De Jong heeft wel een punt als hij zich afvraagt of het bestaande systeem zodanig slecht is dat het moet worden vervangen door een radicaal ander systeem als dat voorgesteld door Ons Geld. Maar dat is voor hem slechts een retorische vraag: zijn antwoord is “zeker niet”. Omdat, zo stelt hij, hij persoonlijk vertrouwen heeft in het huidige geld: op bankbiljetten staat immers de handtekening van de president van de ECB, en hij heeft vertrouwen in de ECB. Anderzijds ziet hij giraal geld als een schuld van de bank aan hem, en heeft hij er vertrouwen in dat de bank die schuld aan hem zal honoreren. Dat is fijn voor de Heer De Jong, en voor de bank in kwestie. Maar je vraag je wel af waarom banken dan een garantie van de overheid nodig hebben van, sinds de crisis van 2008, € 100,000 per klant. En of de Heer De Jong meer dan € 100,000 op zijn bankrekening heeft staan. Overigens heeft de Heer De Jong wel een punt als hij het belang van het vertrouwen in het geld naar voren brengt. Rationeel of irrationeel – zoals in het geval van de Heer De Jong, met zijn vertrouwen in een gedrukte handtekening op een bankbiljet en in een private bank die een overheidsgarantiestelling nodig heeft) – dat vertrouwen is essentieel voor het waardebehoud van geld. Daarom is, als besproken in sectie 18, het belangrijk dat de transitie naar een nieuw publiek systeem zo breed mogelijk gedragen wordt, nationaal en internationaal.

De argumenten van de Heer De Jong zijn kenmerkend voor het niveau van wat in de media tegen het burgerinitiatief te berde wordt gebracht. Halve waarheden en hele onwaarheden, gevolgd door een niet onderbouwde of degelijk beargumenteerde keuze. Nergens vindt men een gedegen afweging van de voor- en nadelen van het huidige systeem en van de voorgestelde alternatieven; in plaats komt men met platitudes als die van de Heer De Jong.

De bijdragen van de tegenstanders zijn, tot nu althans, van een bedenkelijk niveau geweest. Nog betreurenswaardiger is echter dat ook anderszins van een serieuze discussie niet of nauwelijks sprake is, omdat tegenstanders van het burgerinitiatief in de media wel de ruimte kregen om hun standpunt te verkondigen, maar reacties daarop van Ons Geld niet werden geplaatst. Althans, in dit geval, niet in de gedrukte krant; wel werd een stuk van Ons Geld lid Martijn van der Linden opgenomen in de digitale Volkskrant, met een veel kleiner bereik.

De Volkskrant steekt nog gunstig af bij het Financieel Dagblad; waarvan de bevooroordeeldheid goed blijkt uit onderstaande mailwisseling tussen de hoofdredacteur, de Heer Rijk Timmer, en Ons Geld lid Martijn van der Linden:

On 21 Oct 2015, at 16:02, opinie <Opinie@fdmediagroep.nl> wrote:

Geachte heer Van der Linden,

Wij hebben ons als redactie al langer in deze materie verdiept en zijn tot de conclusie gekomen dat het onzin is en geen plaats verdient in onze kolommen. We hebben het zelfs (uitzonderlijk) niet nodig gevonden te berichten over de hoorzitting in de Kamer, hoewel een onzer collega's deze heeft gevolgd (en met plaatsvervangende schaamte heeft verlaten). Wij gaan uw stuk dus niet plaatsen. Als u het sentiment onder onze lezers wilt peilen wijs ik u op onze website, waar de digitale versie van Boonstra's stuk een voor ons doen ongewoon groot aantal reacties heeft gekregen.

Met vriendelijke groet,

Rijk Timmer

Redacteur

Het Financieele Dagblad

Van: Martijn van der Linden [mailto:M.J.vanderLinden@tudelft.nl]

Verzonden: woensdag 21 oktober 2015 18:37

Aan: opinie

Onderwerp: Re: Reactie op artikel FD Afdeling 'geldschepping' bestaat niet op de bank

Geachte heer Timmer en overige FD-redactieleden,

Dank voor dit opmerkelijke bericht dat een hoop vragen bij mij oproept.

1) Waarom plaatst het FD wel een artikel van de heer Boonstra over een onderwerp dat ze zegt onzinnig te vinden?

2) Weet het FD niet dat economen als Henry Simons, Irving Fisher en Milton Friedman in het verleden voorstellen hebben gedaan die erg lijken op de voorstellen van burgerinitiatief ons geld?

3) En dat diverse economen nu hetzelfde doen? O.a. Martin Wolf in Financial Times:

<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/7f000b18-ca44-11e3-bb92-00144feabdc0.html>

*Ook het voormalig hoofd van de Britse Financial Service Authority, Adair Turner, gaat in zijn recente boek *Between Debt and the Devil* (2015) uitvoerig in op voorstellen tot monetaire hervorming. Hij komt overigens tot iets andere conclusies en dat is prima.*

*4) Weet het FD dat de Bank of England en de AFM bezig zijn met onderzoeken naar monetaire hervorming en central-bank issued digital currency? Gisteren was BoE's Kumhof, ook schrijver van *The Chicago Plan Revisited*, te gast bij de AFM om een lezing te geven over dit soort onderwerpen (interessant, ik was aanwezig).*

Zou ik een keer met u (en een aantal van uw collega's) van gedachten kunnen wisselen over deze onzin? Ik ben eigenlijk wel benieuwd naar uw argumentatie. Zelf ben ik al een aantal jaar bezig met dit onderwerp. De eerste reactie is vaak onzin of woede. Beide lijken mij niet

erg zinvol. Er zijn simpelweg verschillende geldstelsels mogelijk met verschillende voor- en nadelen. Daar zou het gesprek m.i. over dienen te gaan.

From: opinie <Opinie@fdmediagroep.nl>

Subject: RE: Reactie op artikel FD Afdeling 'geldschepping' bestaat niet op de bank

Date: 21 Oct 2015 19:39:59 GMT+2

To: Martijn van der Linden <M.J.vanderLinden@tudelft.nl>

Zoals al eerder gezegd heeft een aantal mensen hier serieus de moeite genomen om zich in deze kwestie (en dan bedoel ik niet die van Boonstra maar van Ons Geld) te verdiepen. Onze conclusie luidt dat dit onzin is. Dat er verschillende geldstelsels mogelijk zijn met verschillende voor- en nadelen is evident. Maar het geven van een monopolie voor het scheppen van geld aan de overheid kan niet op onze sympathie rekenen.

Met vriendelijke groet,

Rijk Timmer

Bovenstaande mailwisseling geeft een goede indruk van de lange weg die er nog te gaan is voor een rationele, open, op argumenten gebaseerde discussie mogelijk is. Voorstanders van monetaire hervorming geloven meestal dat het grootste obstakel daarvoor de banken en de financiële wereld zelf zijn. En zeker, dat obstakel is ontzagwekkend, vanwege de sterke lobby van de financiële sector, en daarmee, haar invloed op de politiek. Een invloed die, met name in de Verenigde Staten, versterkt wordt door de draaideur tussen banken en publieke sector, waarmee bankdirecteuren Minister van Financiën worden om vervolgens weer terug te keren naar hun voormalige werkgever. Maar de sector kan nog rustig achterover leunen zolang de eerste verdedigingslinie tegen de verandering van het systeem wordt gevormd door de gevestigde economische orde: academici, de pers en de financiële specialisten onder politici en ambtenaren.

Academici

Het onbewust of bewust een foute voorstelling van zaken geven en het presenteren van oneigenlijke argumenten is allerm minst voorbehouden aan Kamerleden. En terwijl men van Kamerleden nog enigszins kan billijken dat men de voorstellen van Ons Geld en de huidige situatie in de financiële sector niet geheel doorgrondt – er ligt immers al zoveel op hun bord – mag men van academici en de pers gespecialiseerd in deze materie toch meer verwachten. Een goed voorbeeld van vooringenomenheid en het geven van een verkeerde voorstelling van zaken wordt gegeven door professor Wim Boonstra, bijzonder hoogleraar Economische en Monetaire Politiek aan de Vrije Universiteit en hoofdeconoom van de Rabobank. In een artikel in het Financieel Dagblad serveert hij de Ons Geld voorstellen af met oneigenlijke argumenten zonder op de kern van de zaak in te gaan. Zo ageert de Heer Boonstra tegen “*wilde verhalen dat banken onbepert geld ‘uit het niets’ kunnen scheppen*”. “Onbepert” is geen gelukkige term, maar in principe is er inderdaad geen begrenzing – met de eerder door Huber gemaakte aantekening dat er op de korte termijn wel beperkingen zijn: zo moeten er wel kredietwaardige kredietvragers zijn. Maar op de langere duur vallen de remmen weg, vooral tijdens een hausse, zoals ook in de periode voor 2007 gebleken is. Ook poneert hij: “*Het grootste misverstand is dat banken in het geldscheppingsproces een actieve rol spelen. In werkelijkheid zijn banken hierin vaker passief. Een bank kan alleen krediet verlenen als er vraag naar krediet is*”. Blijkbaar heeft de Heer Boonstra zich niet geïnformeerd over in het

algemeen, agressieve marketing van bedrijven waarmee vraag gecreëerd wordt, en meer specifiek, de zeer actieve wijze waarop vooral in de Verenigde Staten hypotheek werden verkocht aan mensen die daarmee, zonder zich ervan bewust te zijn, onaanvaardbare financiële risico's namen. Maar ook in andere landen, waarbij inbegrepen Nederland, waren voor de crisis van 2008 hypotheekverstrekkers zeer actief in het promoten van (te) hoge hypotheek, onder de aanname dat de huizenprijzen alleen nog maar verder konden stijgen. En dan hebben we het nog niet over de agressieve marketing van woekerpolissen, credit cards en andere vormen van consumptie f krediet, en rentederivaten. Verder stelt Boonstra: *“Het idee dat een centrale instelling vooraf de ‘optimale geldhoeveelheid’ kan bepalen en dat de overheid die in omloop kan brengen, klopt niet. In een marktomgeving kan het domweg niet.”* Dat is een aanname die niet verder onderbouwd wordt. Dat kan de Heer Boonstra niet: er is geen reden om aan te nemen dat een groep (echte) deskundigen geen manieren zou kunnen bedenken om te zorgen voor een zodanige geldhoeveelheid dat de economie optimaal zou presteren, niet alleen wat betreft het voldoen aan de private vraag maar ook wat betreft het bevorderen van maatschappelijke doelstellingen.

De laatste opmerking is een mooi voorbeeld van een handige en vaak effectieve tactiek van een deskundige die leunt op status in plaats van argumenten: met veel aplomb een ongefundeerde bewering doen, in de verwachting dat minder deskundigen zullen denken dat het dan wel waar zal zijn (uiteindelijk heeft de Heer Boonstra er voor doorgeleerd!). Zie ook de opmerking van de Heer De Jong dat “geld altijd schuld is”. De Heer Boonstra sluit wel treffend af met *“...dan kan de discussie hierover worden gevoerd op basis van feiten, in plaats van verkeerde percepties.”* Inderdaad, alleen jammer dat hij dit niet op zichzelf betreft.

Professor Hans Visser (Emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam), in een artikel in het economenblad ESB[9], heeft gelukkig een evenwichtiger verhaal. Maar ook zijn kritiek op de verschillende varianten van monetaire hervorming is niet overtuigend. Eén probleem dat de Heer Visser noemt is dat voor de transitie naar een nieuw systeem Europese verdragswijzigingen nodig zijn. Dat lijkt geen fundamenteel bezwaar, als is het wel iets dat de nodige inspanning zal vereisen. En ander bezwaar is dat de Heer Visser geen garantie ziet dat een onafhankelijke commissie lang de facto onafhankelijk zou blijven. Wat leidt tot de vraag waarom, als dat met bijvoorbeeld centrale banken of de rechtspraak wel lukt, het met een monetaire autoriteit niet zou lukken. Tot slot denkt de Heer Visser dat “de contractvrijheid in de samenleving” sterke beperkingen opgelegd zou krijgen. Het is niet duidelijk waar deze mening op gebaseerd is, het is in ieder geval niet iets wat Ons Geld of andere monetaire organisaties beogen, en volgt ook niet logischerwijs uit het wegnemen van het geldscheppingsprivilege van banken. Dus ook dit argument lijkt weinig hout te snijden.

De Heer Visser is kritisch over wat hij noemt een “wensenlijstje” van Ons Geld dat geen nauwe koppeling heeft met het probleem van geldcreatie door de banken. Hij geeft echter ook aan de plannen van 100% Money en Positive Money een constructieve en doordachte bijdrage aan de discussie over het monetaire systeem te vinden. Daarnaast stelt hij als alternatief voor hervorming van het systeem een vorm van kwantitatieve verruiming voor waarbij het geschapen geld direct aan de overheid ter beschikking wordt gesteld. Dit is vergelijkbaar met de “groene”kwantitatieve verruiming besproken in sectie 14. Hij ziet het probleem van de conjuncturele instabiliteit veroorzaakt door de koppeling van geldcreatie aan kredietverlening, en stelt voor dit effect af te zwakken door in slechte tijden enige geldschepping door of ten behoeve van de overheid toe te staan via plaatsing van schuld bij de centrale bank, waardoor de overheid meer bestedingsruimte krijgt. De Heer Visser geeft wel aan dat dan wederom de problemen opdoemen van de noodzaak van verdragswijzigingen en van het gevaar van een overmatig gebruik van zo'n faciliteit. Maar hij stelt ook dat de bestedingen waarschijnlijk beter op peil zouden blijven dan bij het huidige beleid van kwantitatieve verruiming. Dit

omdat de overheid rechtstreeks haar bestedingen op kan voeren waardoor de bestedingsimpuls niet afhankelijk is van, zoals hij stelt, een reactie van de kredietverlening op een ruimere geldmarkt.

De Heer Visser geeft, als gezegd, aan de voorstellen van onder meer Positive Money goed doordacht te vinden. Helaas ziet hij daar echter geen reden in voor een verdere analyse en vergelijking van het huidige systeem met het voorgestelde. In plaats daarvan spreekt hij de vrees uit dat een substantiële wijziging van instituties onbedoelde en onvoorzienbare gevolgen zal hebben.

Vergeleken met andere commentaren en kritiek is het artikel van de Heer Visser gematigd, en voor hem spreekt dat hij niet alleen de documentatie van Ons Geld maar ook die van andere bronnen als Positive Money en het IMF goed heeft doorgenomen. Wel is het erg jammer dat hij, ondanks de positieve waardering van althans de voorstellen van Positive Money en 100% Money, toch impliciet een verdere analyse en met name vergelijking van voordelen, nadelen en risico's van het huidige systeem en de verschillende varianten van het alternatief van publieke geldschepping afwijst. Logischer, en meer in het algemeen belang, zou zijn geweest als hij gepleit had voor ten eerste, een diepgaande comparatieve analyse van de verschillende systemen en de varianten daarop, daarbij inbegrepen het huidige. En ten tweede, als hij gepleit had voor het analyseren van de mogelijkheden om eventuele zwakheden in de verschillende voorstellen te ondervangen – zowel zwakheden in de maatregelen ter verbetering van het huidige systeem als tekortkomingen in de voorstellen voor de transitie naar een nieuw, op publieke geldschepping gebaseerd systeem.

Het gebrek aan bereidheid tot en interesse in zo'n analyse, en in de verbetering van de voorstellen, vormen de grootste door de gevestigde economische orde opgeworpen barrière voor verandering. Het zou daarom niet alleen wenselijk maar van groot maatschappelijk belang zijn dat kritische geesten als de Heer Visser, in plaats van het na een eerste analyse afschieten van de voorstellen voor monetaire hervorming, ten eerste, serieus zouden kijken naar zowel voor- als nadelen van het voorgestelde systeem in vergelijking met het huidige. En ten tweede, mocht de conclusie zijn dat de voorstellen voor verandering merites hebben, zouden werken aan de versterking van die voorstellen door het wegnemen van onvolkomenheden, om zo tot een optimaal alternatief te komen.

Conclusie: Voor een objectieve en gedegen analyse van het huidige monetaire systeem en de verschillende varianten van het voorgestelde systeem zal een nauwkeurige selectie nodig zijn van zowel uitvoerders van de studie als van deskundigen die in het kader van de studie gevraagd zal worden hun mening te geven. Als criteria voor die selectie zullen, naast kennis en een kritische houding, een "open mind", redeneervermogen en onbevooroordeeldheid voorop moeten staan. Enkel het aura van economische en financiële expertise zal, vanwege de hierboven en hieronder (in Annex 2) genoemde beperkingen van die expertise, een onvoldoende selectie criterium zijn.